

اهمیت یادگیری در دوران کودکی

کودکی اولین و مهم‌ترین دوره زندگی آدمی است. اهمیت این دوران در شکل‌گیری شخصیت، تربیت‌پذیری و کسب علم تا آنجاست که به فرموده پیامبر گرامی اسلام (ص) «فراگیری علم در کودکی هم‌چون نقشی است که بر سنگ حک شود» (میرزابیگی، ۱۳۷۰).

کودک از همان روز تولد شروع به یادگیری می‌کند. آنچه کودک در پنج سال اول زندگی می‌آموزد، مبنای یادگیری‌های آینده و اساس مراحل بعدی رشد اوست.

مطالعات علمی و تحقیقات در زمینه کودکان نشان داده است که حدود ۵۰ درصد از رشد شناختی بین زمان تولد تا ۴ سالگی، حدود ۳۰ درصد آن بین ۴ تا ۸ سالگی، و ۳۰ درصد باقی‌مانده در فاصله سنین ۸ تا ۱۷ سالگی شکل می‌گیرد. این نتایج تجارب مناسب یادگیری را در سال‌های اولیه کودکی به خوبی نمایان می‌سازد (مفیدی، ۱۳۷۲).

مهارت‌گفتاری

مهارت‌های گفتاری یا شفاهی یعنی گوش دادن و صحبت کردن، نخستین مهارت‌های زبانی به شمار می‌آیند. همه کودکانی که از شرایط زیستی و محیطی عادی برخوردارند، این دو مهارت را می‌آموزند، ولی تفاوت‌هایی نیز بین آن‌ها مشاهده می‌شود. برخی از آن‌ها واژگان زیادی دارند و به خوبی از آن استفاده می‌کنند، ولی برخی واژگان کمی دارند.

فعالیت‌های اصلی زبان‌آموزی در پیش‌دبستان

ارکان زبان مهارت‌های شنیدن، گفتن، خواندن و نوشتن است. زبان با شنیدن آغاز می‌شود، به گفتن می‌انجامد و با خواندن

تأثیرات آموزش پیش‌دبستانی در مهارت خواندن و نوشتن

مقدمه

«تأثیر آموزش پیش‌دبستانی نه تنها بر عملکرد تحصیلی کودکان بلکه بر تمام جنبه‌های شخصیت کودک مشهود است و تفاوت بین کودکان برخوردار از این آموزش‌ها با سایر همتایانشان که چنین تجربه‌ای نداشته‌اند، کاملاً ملموس و قابل مشاهده است. این دوره زمینه‌های مناسبی برای رشد در تمامی جنبه‌های جسمی، عاطفی، اجتماعی، شناختی و خصوصاً رشد زبان و گفتار فراهم می‌آورد. هم‌چنین، از طریق ایجاد تجربه‌های صحیح، به افزایش واژگان گفتاری و گنجینه لغات کودکان کمک می‌کند. گنجاندن برنامه‌های مناسب و تنظیم برنامه‌های تربیتی به شیوه‌های صحیح خواندن و آماده‌سازی نوشتن تقویت اصوات و شیوه گوش دادن دانش‌آموزان در این سال‌ها لازم و ضروری است و مهارت‌های آماده‌سازی خواندن و نوشتن صحیح در کودکان این دوره پرورش می‌یابد» (مفیدی، ۱۳۷۲).

کلیدواژه‌ها: آموزش پیش از دبستان، مهارت نوشتن، مهارت خواندن

مفهوم
زبان‌آموزی
شامل
فراهم‌کردن
مقدمات
آموزش
خواندن و
نوشتن است
که درست و
طبق برنامه
صحیح باید
قبل از رفتن
به مدرسه
انجام شود

یکی از شرایط ضروری برای کسب مهارت درست‌نویسی این است که کودک بتواند برخی از حرکات هماهنگ بین دست و چشم را به خوبی انجام دهد. قبل از یادگیری نوشتن حروف لازم است کودکان در گرفتن مداد و نوشتن، قوت دست پیدا کنند؛ یعنی توانایی تقلید شکل‌ها و صورت‌های مختلف حروف را به دست آورند (راغب، ۱۳۸۴).

طبق نظریه هندرسون^۲ (۱۹۹۹)، رشد مهارت نوشتن شامل پنج مرحله می‌شود:

۱. مرحله قبل از سوادآموزی
۲. مرحله نام‌گذاری حروف
۳. مرحله الگوهای درون‌واژه‌ای
۴. مرحله پیوند هجایی
۵. مرحله ثبات اشتقاقی.

طبق نظریه هندرسون (۱۹۹۰) کودکان در سنین پیش‌دبستانی در مرحله پیش‌سوادآموزی هستند. در طول مرحله قبل از سوادآموزی، کودک مفاهیمی چون تمایز

و نوشتن به تکامل می‌رسد. مفهوم زبان‌آموزی در اینجا شامل فراهم کردن مقدمات آموزش خواندن و نوشتن است که درست و طبق برنامه صحیح باید قبل از رفتن به مدرسه انجام شود (محمدیگی، ۱۳۹۲).

چهار فعالیت اصلی زبان‌آموزی در برنامه‌های پیش از دبستان عبارت‌اند از:

۱. قصه‌گویی و داستان‌خوانی
۲. شعرخوانی و سرود
۳. فعالیت‌های نمایشی
۴. بازی‌های آموزشی.

اهمیت دوره پیش‌دبستانی در کسب مهارت گفتاری قصه‌گویی و داستان‌خوانی

یکی از اصلی‌ترین فعالیت‌های این دوره است که کودکان را با تعداد زیادی از لغات و کلمات آشنا می‌سازد و فرصت تجربه کردن زبان زنده را برای آن‌ها فراهم می‌آورد (رحماندوست، ۱۳۷۷).

شعرخوانی و سرود

شعرخوانی و سرود تأثیر مهمی بر ارتقای زبان‌آموزی کودکان دارد. در واقع، شعر گنجینه لغات کودکان را بالا می‌برد، آن‌ها را با اشکال جملات و کلمات آشنا می‌سازد و باعث ایجاد بینش مثبت نسبت به زبان و زیبایی‌های آن می‌شود (زند، ۱۳۸۳).

فعالیت‌های نمایشی

فعالیت‌های نمایشی و به‌خصوص نمایش خلاق نیز نقش مطلوبی در رشد تکلم، پرورش اجتماعی و دیگر ابعاد شخصیت کودک دارند. کودکانی که از تجربه غنی نمایش خلاق بهره می‌گیرند، دارای رشد کلامی و محاوره‌ای کاملاً مشخص و چشمگیری هستند (چمبرز^۱، ۱۳۷۰).

بازی‌های آموزشی

بازی‌های دوره پیش‌دبستانی نیز فرصت‌های مؤثری برای یادگیری مهارت‌های زبانی به شمار می‌آیند. بازی برای کودکان فعالیتی آزاد و اختیاری است که باعث هماهنگی رشد آزاد او در جنبه‌های متفاوت می‌شود و این امر، به‌ویژه در رشد ذهنی و استفاده از لغات در بازی‌های کلامی و برقراری رابطه با دیگران محسوس است (چمبرز، ۱۳۷۰).

مفهوم مهارت نوشتاری

مهارت‌های نوشتاری عبارت‌اند از مهارت‌های خواندن و نوشتن، ۱۵ درصد صرف خواندن و ۱۱ درصد صرف نوشتن می‌شود (ضرغامیان، ۱۳۷۸).

واقع پیش‌نیازی برای نوشتن محسوب می‌شود که شکل‌گیری اولیه این مهارت در آموزش‌های پیش از دبستان صورت می‌گیرد (مصلحی و عسگری، ۱۳۸۴).

با ورود به مدرسه، کودکان برای مهارت‌های تازه از قبیل خواندن و نوشتن باید آمادگی داشته باشد. منظور از آمادگی این است که کودک از نظر مهارت‌های زبان‌آموزی تحت آموزش و اصلاح خوب شنیدن، سخن گفتن و از نظر سوادآموزی در مراحل اولیه خواندن و نوشتن قرار گیرد. ضروری است فعالیت‌هایی به منظور آماده نمودن کودکان جهت یادگیری این فرایندها، در آموزش پیش از دبستان گنجانده شود (نجفیان، ۱۳۸۱).

نتیجه‌گیری

اهمیت و نقش این دوره در رشد قوای جسمی، قوای ذهنی، اعتقادی و اجتماعی کودک و پرورش توانایی و استعداد، آماده‌سازی کودکان و رشد زبان برای ورود به دبستان ایجاب می‌کند که دوره پیش‌دبستانی مورد توجه قرار گیرد. علاوه بر این، باید دانست که توجه به شناخت هرچه بیشتر و آموزش مناسب کودکان پیش‌دبستانی، از نشانه‌های قوت و غنای فرهنگ و نظام آموزش و پرورش جامعه و گامی برای برخورداری جامعه از سلامت جسمانی و بهداشت روانی است. توجه بیشتر به دوره پیش از دبستان نشان‌دهنده کسب موفقیت‌های بیشتر کودکان در سال‌های تحصیلی بعد از گذراندن این دوره است (مفیدی، ۱۳۸۸).

پی‌نوشت‌ها

1. Dewey Chambers
2. Henderson

منابع

۱. دیویی، چمبرز. (۱۳۷۲). قصه‌گویی و نمایش خلاق. ترجمه ثریا قزل ایاغ. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
۲. راغب، حجت‌الله. (۱۳۸۴). راهنمای آزمون پیشرفت تحصیلی نوشتن پایه اول ابتدایی. تهران: انتشارات پژوهشکده استثنایی.
۳. رحماندوست، مصطفی. (۱۳۷۷). قصه‌گویی و راه و رسم آن. تهران: انتشارات رشد.
۴. زندی، بهمن. (۱۳۸۲). زبان‌آموزی. تهران: انتشارات سمت.
۵. شهودی، عطیه. (۱۳۹۲). مقایسه مهارت نوشتاری در میان دانش‌آموزان پایه اول دبستان با و بدون تجربه پیش از دبستان، فصلنامه روان‌شناسی تربیتی، شماره ۲۸، سال ۹.
۶. زرغامیان، مهدی. (۱۳۷۸). فراگیری مهارت‌های زبانی و مسائل زبان‌آموزی، رشد آموزش ابتدایی، مرداد، ۱۴-۱۴۵.
۷. مفیدی، فرخنده. (۱۳۷۲). شناخت آموزش و پرورش پیش از دبستان و اثرات آن در دنیای کودکان پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت، دوره جدید شماره ۱، ۹۲-۸۱.
۸. مفیدی، فرخنده. (۱۳۸۸). تأثیر فعالیت‌های دوره پیش‌دبستانی بر رشد زبان گفتاری دانش‌آموزان پایه اول ابتدایی، فصلنامه مطالعات برنامه درسی، سال ۳، شماره ۱۰.
۹. مصلحی، زینبده و همکاران. (۱۳۸۴). درباره رشد و آموزش کودکان چه می‌دانید؟
۱۰. محمدبیگی، حمیدرضا. (۱۳۸۵). بررسی و طراحی وضعیت مطلوب جهت ارائه الگوی آموزشی در دوره پیش‌دبستانی، دانشگاه علامه طباطبایی.
۱۱. میرزابیگی، علی. (۱۳۷۰). نقش هنر در آموزش و پرورش و بهداشت روانی کودکان، تهران: انتشارات مدرسه.
۱۲. نجفیان، شهلا و همکاران. (۱۳۸۱). از تکلم تا مدرسه. تهران: انتشارات آینده.
13. Henderson, R. (1990). Teaching spelling. Boston. Houghton Mifflin.

تجربه‌های مفید مهارت‌های زبانی در گوش دادن و خواندن، در واقع پیش‌نیازی برای نوشتن محسوب می‌شود که شکل‌گیری اولیه این مهارت در آموزش‌های پیش از دبستان صورت می‌گیرد

بین نوشتار و نقاشی، جهت‌مندی خط (اینکه مثلاً خطی مانند فارسی، از راست به چپ پردازش می‌شود و از بالا به پایین است) را می‌آموزد.

برای کسب مهارت نوشتن، کودک به مواردی مانند هماهنگی چشم و دست، توانمندی عضلات کوچک دست و انگشتان و رشد توانایی به‌کارگیری صحیح عضلات ریز دست برای قلم در دست گرفتن، تقویت ادراک دیداری، سمت‌شناسی و شناخت مفاهیم نیاز دارد که با گذراندن مرحله پیش‌سوادآموزی، به این توانایی‌ها دست پیدا می‌کند (شهودی و همکاران، ۱۳۹۲).

اهمیت دوره پیش‌دبستانی در مهارت نوشتاری

در سلسله مراتب زبان، نوشتن آخرین مرحله‌ای است که باید آموخته شود. تجربه‌های مفید مهارت‌های زبانی در گوش دادن و خواندن، در